

Revisjon av Forvaltningsplan for Rondane – tiltak for villrein og næringsliv.

Innledning:

Norge har villrein som særlig ansvarsart. De to mest genetisk reine villreinstammene er Rondane og Dovrefjell, derfor har disse særlig stor fokus. I Rondane har villrein blitt delt opp i tre stammer av menneskelig aktivitet. Reinens arealbruk tyder på at en ytterligere oppspalting er i ferd med å skje. Da Rondane nasjonalpark ble opprettet var et av formåla å ta vare på villreinen. I dag bruker villreinen bare halve arealet til nasjonalparken pga. menneskelig aktivitet. Villreintrekket over Ula og videre forbi Peer Gynt har vært hovedtrekket nord – sør, men har nå stoppet opp. Alle dyregravene ved Ula og på Dahleranden viser at dette har vært hovedtrekket i hundrevis av år.

Det er nå vedtatt en Kvalitetsnorm for villrein. Den trådte i kraft 23.06.2020 og ligger på Lovdata som forskrift. Alle villreinområder i Norge skal vurderes etter denne. Vurderinga for Rondane vil være ferdig i høst. Flere elementer i villreinområdene blir vurdert og resultatet angis i tre farger: grønt, gult og rødt. Hvis et element blir rødt betyr det at tiltak skal iverksettes. Alt tyder på at pga. at trekket over Ula har stoppet vil Rondane få rødt på dette punktet. Det betyr at tiltak skal iverksettes.

Sel kommune har nå to valg. Man kan enten la være å komme med forslag, og vente på de tiltakene Miljødirektoratet foreslår. Så kan vi forsøke å forhandle om, eller å avverge disse. Alternativt kan Sel kommune sette seg i førersetet, ta styring over prosessen, og komme med forslag til tiltak som er gunstig for villrein samtidig som næringslivsinteressene ivaretas og utvikles. Kunnskapen om dette er lokalt, og ved å innta en aktiv rolle viser vi at vi klarer å handtere dette lokalt. Hvis Miljødirektoratet styrer prosessen, vil tiltaka være ensidig fokusert på villrein. Ut fra uttalelser som har kommet i prosessen er det grunn til å regne med at tiltakene vil bli inngripende.

Hvis Sel kommune styrer prosessen kan vi kombinere hensynet til villrein med tiltak som kommer reiselivet til gode. Det er grunn til å tro at Miljødirektoratet vil være positiv til en slik tankegang.

Forslaga nedenfor er en omfattende liste med tiltak som forsøker å balansere hensyn til både villrein og reiseliv. Målet er at man gjennom justeringer av dagens situasjon, samt utvikling av nye reiselivsmuligheter på Mysusæter, vil finne løsninger som kan komme både villrein og reiseliv til gode. Planen kan synes ambisiøs, men det er ingen tvil om at skal et slikt prosjekt lykkes er tidspunktet nå. Vurderinga etter Kvalitetsnormen kommer nå, Forvaltningsplan skal revideres nå og det er et stort miljøfokus generelt – ikke minst på villrein.

Vi tror at Miljødirektoratet vil være villig til å gå inn med betydelige midler i en slik pakke. Betingelsen vil være at de vurderer at nytteeffekten for villrein er tilstrekkelig stor. Viewpoint på Ranglarhøa har vært forsøkt utredet før, da styrt av Sel kommune. I første omgang kom det ikke midler fordi det var sett på som et ensidig tiltak for reiselivet, og ikke var kombinert med tiltak for villrein. Nå er det bevilget kr. 920 000 til forprosjekt, men nå er det Innlandet fylkeskommune som styrer prosessen. Dette er et eksempel på hvordan vi risikerer å miste lokalt eierskap over lokale prosesser, samt midler til utvikling, ved ikke å fokusere på tiltak for villreinen i tilstrekkelig grad når planer legges.

Gjennomføring av tiltaka nedenfor vil gi Mysusæter et løft, og vil være gunstig for en videre utvikling av Mysusæter. Mysusæter vil bli det naturlige stoppepunkt, og ikke som i dag at turistene i stor grad kjører direkte til Spranget. Formålet for de fleste som besøker Mysusæter i dag er enten fottur med første stopp Rondvassbu, eller dagsturer i området og så kjører de videre etterpå. Det er mulig å utvikle andre opplevelsesturer i nærområdene som gjør at turistene vil oppholde på seg på

Mysusæter lenger. Samtidig er det viktig å kanalisere denne økte trafikken, og en betydelig del av nåværende trafikk, til områder som ikke er i konflikt med villrein. Forslaga nedenfor er et ledd i dette.

Forslaga vil ikke gjøre at det er mulig for villrein å trekke nord – sør i høysesong for turisttrafikken (St. Hans til ut august og rundt påske). Men seinhøstes til ut i januar og i perioden etter påske fram til St. Hans.

Går Sel kommune inn for en slik plan er neste skritt å gå inn i forhandling med Miljødirektoratet om hvilken muligheter for støtte det er til et slikt prosjekt. Når det er avklart vil en vite om det er realistiske muligheter for gjennomføring. Da blir trinn to å søke om støtte til et forprosjekt der en kan få nødvendige avklaringer med grunneiere og de formelle ting som må på plass.

Generelt:

- Miljøkvalitetsnormen for Villrein må tas inn i arbeidet med rullering av planen.
- Beitenæringen bør få dispensasjon for et visst antall turer på veiene Spranget – Rondvassbu og Straumbu – Bjørnhollia i forbindelse med sanking av beitedyr.

Tiltak for villrein og næringsliv:

1. Nasjonalparksenter for Rondane Nasjonalpark på Mysusæter ved butikken.
2. Viewpoint på Ranglarhøa med merket sti fra Nasjonalparksenteret.
3. Merket tursti opp sør for Nasjonalparksenteret mot Gråhøa.
4. Informasjon i Nasjonalparksenteret om Kvitskriuprestein. Det bør vurderes å utvikle et stialternativ videre fra Kvitskriuprestein.
5. Langtidsparkering på Mysusæter.
6. Dagparkering på Spranget, fysiske sperre som for eksempel grøfter for å hindre uønsket parkering langs veien.
7. Ny bru over Ula ved Ultunga for vintertransport til Rondvassbu og for løypemaskin for kjøring av skiløyper om vinteren. Brua er under bygging.
8. Fjerning av brua ved Spranget, og dermed stien langs Ula på vestsida.
9. Etablering av ny utleggsbru for beitenæringa lenger ned langs Ula. Denne legges ut ved start av beitesesongen (15.06) og tas inn ved beitesesongens slutt (01.10). Det skal ikke settes opp skilt som viser at brua er der.
10. Nedlegging av stien fra Rondvassbu til Per Gynt over Randen.
11. Åpningstida på sjølbetjeningshytta på Rondvassbu må være lik åpningstida på hovedhytta. Alternativt flyttes sjølbetjeningsbua ved Rondvassbu ned til Mysusæter.
12. Per Gynt bua må følge samme åpningstider som Rondvassbu som ytre rammer for når de kan drive virksomhet inkludert utleie av hyttene på Per Gynt.
13. Det bør gis løyve til at beitelaga kan kjøre inn et gitt antall turer til Rondvassbu med bil/traktor og sankehenger i tidsrommet 1. juli til 25. september for tilsyn og å ta ned beitedyra.
14. Det må søkes om all organisert ferdsel uansett hvem som står bak. Det eneste unntaket er skoleklasser.
15. Vernemyndighetene bør være med å finansiere tilrettelegging av stier utenom verneområdene når de inngår som planlagte avbøtende tiltak.

16. Nedlegging av DNT stien gjennom Kvernslådalen til Dørålseter, og DNT ti over Sletthø til Haverdalen.

Begrunnelse for tiltaka:

1. Nasjonalparksenter for Rondane Nasjonalpark på Mysusæter ved butikken.
Nasjonalparksenteret må være av en betydelig størrelse slik at det er attraktivt å stoppe og gå inn der. Rondane er Norges første nasjonalpark. Mysusæter er hovedinnfallsporten til nasjonalparken, og en naturlig lokasjon for å lage et påkostet nasjonalparksenter. Senteret må inneholde informasjon om nasjonalparken, fangstkultur, dyre- og planteliv. Alt som et Nasjonalparksenter for Rondane bør inneholde. Det må være toalettløsning i Nasjonalparksenteret som er åpen både sommer og vinter. Dette vil være med å gi Mysusæter et løft som reisemål, og gjøre Mysusæter til et naturlig stoppunkt for turister. Det vil ikke bli som i dag at turistene i stor grad kjører direkte til Spranget. Dette vil føre til at mange turister besøker Nasjonalparksenteret, går turen opp til Viewpoint, og lar det være opplevelsen av Rondane. Noen vil overnatte og bruke de andre tilrettelagte opplevelsene i området. Dette er et viktig tiltak for å redusere ferdselen innover mot Rondvassbu. Det bør vurderes å gi kontorplass til Fjellstyret og annen oppsynstjeneste i Nasjonalparken i Nasjonalparksenteret.
2. Viewpoint på Ranglarhøa. Det må etableres en sti opp fra Nasjonalparksenteret på Mysusæter til Viewpoint. Langs stien må det settes opp informasjonsskilt om nasjonalparken, verneformål, dyreliv, fangstkultur og planteliv i fjellet. Stien må være en opplevelsestur, og forberedelse til den flotte opplevelsen de får når de kommer opp på Viewpoint.
3. Informasjon på Nasjonalparksenteret om andre turstier i området som er tilrettelagt som opplevelsesstier. Det bør merkes en sti opp sør for Nasjonalparksenteret opp mot Gråhøa. Stien må lages som opplevelsestur med informasjon om fjelltopper og nasjonalparker du ser fra toppen.
4. På Nasjonalparksenteret bør det være informasjon om Kvitskriuprestein. Det bør vurderes om det kan utvikles en tursti videre langs Ula med informasjonsskilt langs stien om kvartærgeologi, planteliv i bekkekløfter, osv.
5. Langtidsparkering på Mysusæter. Det skal være anledning og kjøre opp med bil til dagparkeringa. Der kan de slippe av folk og bagasje, og kjøre ned til langtidsparkeringa igjen. Dette for ikke å gjøre det unødvendig tungvint for folk som skal på langtur med tunge sekker.
6. Dagparkering på Spranget. Det må kun være tillatt å stå parkert der fra 06.00 til 22.00 om kvelden for å sikre at ikke langtidsparkering skjer der. Overtredelse må føre til bøtelegging.
7. Sti fra Mysusæter til utkikkspunkt Ranglarhø. Det er et flatt platå, ikke langt opp i sida, der en har flott utsikt. Dette er og tegnet av landskapsarkitektkontoret Feste. Utsiktspunktet skal ha horisontal tavle med navnsetting av alle fjelltoppene en ser. Informasjonsskilt om nasjonalparken, verneformål, dyreliv, fangstkultur og planteliv i fjellet. Det må være tilstrekkelig med sitteplasser og bord, slik at folk kan sitte der og kose seg med mat og kaffe. Dette er et viktig tiltak som vil føre til at en del av dagsturistene som bare skal oppleve Rondane, går til utsiktspunktet istedenfor å gå innover veien mot Rondvassbu. Det vil dermed være et viktig kanaliseringstiltak for å redusere trafikken innover mot Rondvassbu.
8. Ny bru over Ula ved Ultunga for vintertransport til Rondvassbu, og for løypemaskina for kjøring av skiløyper om vinteren. Brua er under bygging. DNT vil ha ansvaret for denne.

9. Fjerning av brua ved Spranget, og dermed stien langs Ula på vestsida. Dette er et svært viktig tiltak for å skape ro i området mot botnene. Dette området var tradisjonelt et viktig område for rein under trekket nord-sør. Dette var ofte pauseområde før de trakk over Ula eller etter de hadde trukket over Ula.
10. Etablering av ny utleggsbru for beitenæring og småviltjakt lenger ned langs Ula. Denne legges ut ved beitesesongens start (15.06) og tas inn ved beitesesongens slutt (01.10), eller litt senere for å ta hensyn til småviltjakta. Det skal ikke settes opp skilt som viser at brua er der. Så lenge det ikke blir skilta ned til brua vil det bare være de som bruker den i næring/småviltjakt som vil ta den i bruk fordi de besøkende turistene ikke vil vite om den. Beitenæringa trenger brua til flytting av dyr og tilsyn, og den er praktisk for småviltjegeren.
11. Nedlegging av stien fra Rondvassbu til Per Gynt over Randen. Den er viktig fordi villrein bruker botnene på vestsida av Ula som mellomstasjon på trekket nord-sør. Hvis det blir tilstrekkelig ro i botnene kan villrein begynne å bruke dette området utenom trekket igjen. Begrunnelsen blir den samme som under pkt. 10. Derfor bør det ikke gis tillatelse til guida turer til Sagtind (Troltdinden) gjennom Kaldbekkbøtn for å redusere trafikken inn mot botnene.
12. Åpningstida på sjølbetjeningshytta på Rondvassbu må være lik åpningstida på hovedhytta. Det vil være i skuldresesongene (sein høst/tidlig vinter og vår/forsommer) at det vil være mulig å få i gang trekket igjen. Det er derfor viktig at sjølbetjeningshytta ikke har åpent, og dermed skaper trafikk, utenom åpningstida på hovedhytta
13. Peer Gynt bua, inkludert utleie av hyttene på Per Gynt, må følge samme åpningstider som Rondvassbu som ytre rammer for når de kan drive virksomhet. Villrein må passere innenfor Peer Gynt for å komme nord-sør. Dette passasjen er like viktig som Spranget. Det må derfor gjøres tiltak som gjør det lettere for rein å passere dette punktet. Det betyr at det er nødvendig å begrense tida på aktiviteten rundt Peer Gynt.
14. Det bør gis tillatelse til at beitelaga kan kjøre et gitt antall turer inn til Rondvassbu med bil og sankehenger i tidsrommet 1. september til 1. oktober for å ta ned beitedyra. Dette vil være lite konfliktfylt i forhold til villrein, men viktig for beitelaga.

Otta, 24.09.2021. Sel Fjellstyre